

Vakarų literatūra: realizmas versus modernizmas

Prof. dr. Irina Melnikova – irina.melnikova.vu@gmail.com

Dalyko apimtis – 5 kreditai – 148 val.

Dalyko programa

- *Realizmas* Vakarų Europos literatūroje. Realizmo literatūros principai. Analitinio romano samprata. Mokslo ir meno ryšio raiška realizmo literatūroje. // *Stendhal* (Henri Marie Beyle). Kristalizacijos teorija. **“Raudona ir juoda”**: pasakojimo struktūra ir jos ypatumai, literatūrinio portreto technika ir jos santykis su kristalizacijos teorija bei Pierre’o Jeano Cabanis’o ir Johanno Lavaterio idėjomis. // *Honoré de Balzac*. **“Žmogiškosios komedijos”** kūrimo istorija, sumanymas, struktūra, ypatumai, tipizavimo principas. **“Šagrenės oda”**: kompozicija, idėjų ir pasakojimo struktūros ryšys, epigrafo bei epilogo funkcijos, fantastinio elemento vaidmuo, pasakojimo objektyvumo problema. // Antrasis prancūzų realizmo etapas. *Gustave’o Flaubert’o* filosofinių ir estetinių pažiūrų santykis su kūrybos beasmeniškumo ir objektyvumo principais. **“Ponia Bovari”** – naujas pasakojimo tipas: kompozicija, temos ir išraiškos būdo santykis, veikėjų apibūdinimo ypatumai (personažo ir daikto santykis), kartotės reikšmė, montažo problema.
- *Natūralizmas*. Pozityvizmo filosofijos ir pozityvistinio mokslo ir meno raiška natūralizmo literatūroje. Biologinė ir socialinė žmogaus koncepcija (*Hyppolite Taine* - “3-jų faktorių teorija”). *Emile Zola* - natūralizmo teoretikas (traktato “Eksperimentinis romanas” svarbiausios idėjos [natūralizmo literatūros bruožai]). **“Rugonų Makarų”** ciklo sumanymas, įgyvendinimas, pasakojimo ypatumai. Biologinės žmogaus koncepcijos ir impresionistinės raiškos manieros konfliktas romane „Kūryba“. // *Guy de Maupassant’o* novelistika: teminiai, struktūriniai ir stilistiniai ypatumai. Maupassant’o novelės modelis.
- Britų *estetizmas*. *Oscaro Wilde’o* estetizmo teorija: meno ir tikrovės, etikos ir estetikos santykis, kritiko vaidmuo, grožio kulto ypatumai (rinkinys „Ketinimai“). **“Doriano Grėjaus portretas”**: estetizmo idėjos ir jų dėstymo ypatybės, paradoksų vaidmuo.
- Prancūzų *simbolizmas*. Menų sintezės idėja ir poetinės kalbos reformos simbolizmo lyrikoje. Simbolistinės poezijos ištakos – *Charles Baudelaire*. Poetinės kalbos reformos variantai *Paulio Verlaine’o* ir *Arthurio Rimbaud* eilėse. Prasmių sistemos perversmas *Stephane’o Mallarmé* lyrikoje - Mallarmé „žodžio suverenumo“ koncepcijos raiška. **„Kauliukų mėtimas“**: erdviniai poetinio teksto konstravimo principai. **„Knygos“** idėja ir „kintamas kūrinys“. // Simbolistinis *Maurice’o Maeterlincko* teatras. Statiškojo teatro idėja, pjesių kompozicija, leitmotyvų ir kartotės funkcijos, „antrojo dialogo“ problema ir aklumo motyvo reikšmės, žmogaus-marionetės problema, tragiško herojaus ir tragiškos situacijos santykis.

- *Modernizmas* Vakarų literatūroje. Normano Cantoro “modernizmo modelis”. Modernistinio meno (dramos, poezijos, prozos) ypatumai. Ekspresionizmas, dadaizmas, siurrealizmas: siurrealizmo ištakos, istorija, teorija ir praktika (siurrealistų manifestai, siurrealybės ir siurrealizmo sampratos, siurrealistinio įvaizdžio konstravimo būdai ir ypatumai). // *Marcelio Prousto* proza. Romanų ciklas „**Prarasto laiko beieškant**“. Atminties problema, atminties tipai, jų raiška ir funkcijos. Laiko bei erdvės problema. Vardo vaidmuo. Impresionistiniai Prousto prozos bruožai. // Modernizmo lyrika. Kritinė **Thomaso Sternso Elioto** teorija ir „**Bevaisės žemės**“ poetika. // Modernizmo proza. *Hermann Hesse*. Būties poliškumo problema ir jos santykis su Rytų filosofija. Hesse’s „autobiografinio“ romano poetika. Dualizmas ir jo raiška romane „**Stiklo karoliukų žaidimas**“. // *Franz Kafka*. Kafkos prozos poetika (logikos ir alogiškumo raiška, pasakotojo problema ir jos funkcijos, erdvės ir kelionės šioje erdvėje reprezentacijos ypatumai). „**Pilis**“ ir „**Metamorfozė**“ – pasakojimo ypatumai ir skaitymo strategijų problema. // *Jameso Joyce’o* prozos poetika. Epifanijos samprata. Ypatinga meno koncepcija ir jos dėstymo ypatumai „teorinėje“ Joyce’o prozoje. Romanas „**Menininko jaunų dienų portretas**“ (kompozicija, vardo/įvardijimo reikšmė, menininko koncepcija, intertekstinių aliuzijų funkcijos). „**Ulisas**“ (žanro problema, kompozicija, „sąmonės srauto“ technika, eksperimentavimas kalbinėmis formomis, kelionės mitologemos reikšmės).
- „*Prarastosios kartos*“ literatūra. *Ernesto Hemingway’jaus* ankstyvosios kūrybos temos ir jų raiška: epinio ir lyrinio planų sąveika, potekstės ir pasakojimo ritmo kūrimo būdas, stiliaus ypatumai, dialogų funkcijos romanuose „**Fiesta**“ ir „**Atsisveikinimas su ginklais**“.
- *Egzistencializmas* literatūroje: temos/problemos (absurdas, gyvenimo prasmė, pasirinkimo laisvė, atsakomybė, “ribinė situacija”, maištas ir t.t.) ir jų raiška *Albert’o Camus* filosofinėje bei grožinėje prozoje. „**Svetimas**“, „**Maras**“.
- *20 amžiaus drama*. *Luigi Pirandello* modernistinės dramos eksperimentai. Pjesė „**Šeši personažai ieško autoriaus**“. // *Absurdo teatras*. *Samuelio Becketto* ir *Eugène’o Ionesco* anti-dramos eksperimentai (pjesių teminės sąrangos bei stiliaus ypatumai, problemos ir jų raiška).
- *Postmodernybė* ir *postmodernizmas*. Postmodernistinio meno vizija. Atviras tekstas ir “autoriaus mirties” problema, intertekstualumo problema ir palimpsesto kūrimas. // *Umberto Eco* postmodernistinio meno koncepcija. Romanas-palimpsestas „**Rožės vardas**“: pasakojimo strategijos, jų ypatumai ir funkcijos. // Kultūrų dialogas *Vladimiro Nabokovo* prozoje: santykis su „idėjų literatūra“ ir litofaninis raštas, netiesioginio pasakymo poetika ir diskursyvinio žaismo pavidalai. Romanas „**Lolita**“ (kompozicija, pasakotojo problema, intertekstinio citavimo reikšmė, formos ir “turinio” santykis). // Postmodernistinė *Patricko Süskindo* proza.

Romanas „Kvepalai“: kvapo raiškos problema, pavadinimas ir žanro problema, romano formos ypatumai, kelio mitologemos reikšmė, kvapo metaforiniai/metoniminiai modeliai. Proust *versus* Süskind.

Privalomos literatūros sąrašas

<i>Stendhal</i>	Raudona ir juoda
<i>Honoré de Balzac</i>	Šagrenės oda
<i>Gustave Flaubert</i>	Ponia Bovari
<i>Emile Zola</i>	Kūryba
<i>Guy de Maupassant</i>	Pampuška
<i>Charles Baudelaire</i>	Piktybės gėlės
<i>Oscar Wilde</i>	Doriano Grėjaus portretas
<i>Maurice Maeterlinck</i>	Nekviestoji viešnia
<i>Hans Arp</i>	Eilėraščiai [http://www.tekstai.lt/versti-tekstai/3-versti-tekstai/394-arp-hans]
<i>Paul Verlaine, Arthur Rimbaud</i>	Eilėraščiai [in <i>Prancūzų poezija. Rinktinė</i> (vert. V. Šiugždinis), Vilnius: Versus aureus, 2012]
<i>Thomas S. Eliot</i>	Bevaisė žemė
<i>Marcel Proust</i>	Svano pusėje
<i>Hermann Hesse</i>	Stiklo karoliukų žaidimas
<i>Franz Kafka</i>	Metamorfozė
<i>James Joyce</i>	Menininko jaunų dienų portretas
<i>Ernest Hemingway</i>	Fiesta
<i>Albert Camus</i>	Svetimas
<i>Luigi Pirandello</i>	Šeši personažai ieško autoriaus
<i>Samuel Beckett</i>	Belaukiant Godo
<i>Eugène Ionesco</i>	Pamoka
<i>Umberto Eco</i>	Rožės vardas
<i>Vladimir Nabokov</i>	Lolita
<i>Patrick Süskind</i>	Kvepalai

Paskaitų tvarkaraštis (trečiadieniais 13 val. 118 aud.)

Vasario 6 d.	1. Realizmas. Stendhal
Vasario 13 d.	2. Honoré de Balzac
Vasario 20 d.	3. Gustave Flaubert
Vasario 27 d.	4. Natūralizmas. Emile Zola
Kovo 6 d.	5. Simbolizmo poezija
Kovo 13 d.	6. Modernizmas, avangardo kryptys (siurrealizmas)
Kovo 20 d.	7. Marcel Proust
Kovo 27 d.	8. James Joyce
Balandžio 3 d.	9. Hermann Hesse
Balandžio 10 d.	10. Franz Kafka
Velykų atostogos balandžio 15 d. – 19 d.	
Balandžio 24 d.	11. Egzistencializmas. Albert Camus
Gegužės 1 d. nedarbo (tarptautinė darbo) diena	
Gegužės 8 d.	12. Postmodernizmas
Gegužės 15 d.	13. Umberto Eco
Gegužės 22 d.	14. Vladimir Nabokov
Gegužės 29 d.	15. Patrick Süskind

Seminarai - trečiadieniais 11 val., ketvirtadieniais 11 val., A. Greimo (111) aud.

1 seminaras	Portretas „senoje“ ir „naujųjų laikų“ tapyboje ir literatūroje
2 seminaras	Natūralizmo novelė – Maupassant „ Pampuška “
3 seminaras	Estetizmo romanas – Oscar Wilde „ Doriano Grėjaus portretas “
4 seminaras	Simbolistinė drama – Maurice Maeterlinck „ Nekviestoji viešnia “
5 seminaras	Prarastos kartos romanas – Ernest Hemingway „ Fiesta “
6 seminaras	Kontrolinis rašto darbas
7 – 8 seminarai	Absurdo drama – Samuel Beckett „ Belaukiant Godo “, Eugène Ionesco „ Pamoka “. Konsultacija